

Henry en Christien volgden een masteropleiding om schoolontwikkeling richting inclusief onderwijs een impuls te geven.

De school als leer- en leef-gemeenschap

Teamleden van de Johannes Calvijnschool in Amersfoort vonden het altijd al belangrijk er voor elke leerling te zijn, maar het team wilde meer. Twee jaar geleden belegde de school een studiedag om gezamenlijk hun eigen 'route naar inclusief onderwijs' af te trappen. Rond die tijd startten ook twee van de teamleden met een masteropleiding om de schoolontwikkeling een impuls te geven. De inmiddels afgestudeerde masters blikken terug op hoe inclusie in en rond de school vorm kreeg.

Christien van Wageningen en Henry Bax werken beiden als groepsleerkracht op de Johannes Calvijnschool, een basisschool in het Leusderkwartier van Amersfoort. Twee jaar geleden besloten ze zich samen aan te melden voor de master Passend Meesterschap, een praktijkgerichte master waarmee onderwijsprofessionals worden opgeleid tot expert in leergedrag en inclusie. Gevoed door de opleiding, zetten Christien en Henry samen met hun team stappen om het inclusief denken en handelen binnen hun school te versterken.

Shift in denken

Bij de start van het traject stonden collega's van de Johannes Calvijnschool aarzelend tegenover inclusief onderwijs. Het was onduidelijk wat ze eronder moesten verstaan en wat er van leerkrachten werd verwacht. Tijdens de eerste studiedag kwam daar al verandering in, toen onder leiding van een externe expert een gezamenlijk uitgangspunt werd geformuleerd waar alle teamleden achter konden staan. Namelijk: dat het team er wilde zijn voor alle leerlingen en ieder kind

welkom wilde heten. Henry vertelt dat dit direct consequenties had op het handelen in de school. “Eerder die week was een leerling afgewezen en we realiseerden ons dat we niet hadden gezegd: ‘Je bent welkom en we gaan kijken wat we kunnen bieden’. Nee, we hadden eigenlijk heel snel besloten dat het niet kon en de mogelijkheden onvoldoende onderzocht. Toen is er opnieuw contact geweest en beter gekeken. Uiteindelijk is de leerling niet gekomen, maar het liet wel de shift in denken zien die was gemaakt.”

Leerlingenraad

Na die eerste studiedag volgden er meer. Teamleden voerden verschillende dialogen over hoe je de verantwoordelijkheid voor elkaar kunt vergroten. Het team wilde kijken hoe de school zich als inclusieve gemeenschap verder kon ontwikkelen. Om deze ontwikkeling te ondersteunen, werd de leerlingenraad in positie gebracht. Sindsdien brengen de leerlingen via deze raad onderwerpen voor schoolontwikkeling in. Zo wilden kinderen bijvoorbeeld striktere afspraken over ‘stil zijn op de gangen’, waarna de school aan de slag ging met regels en afspraken. Ook vroegen leerlingen om meer prullenbakken op het plein zodat er minder rommel achterblijft. Inmiddels staan deze er. De komende teamvergadering staat het voorstel van de leerlingenraad op de agenda om leerlingen van groep 7/8 om de beurt als intermediair in te zetten bij conflicten op het plein. Dit voorstel kwam helemaal uit de leerlingen zelf, hoewel het op de aanpak van De Vreedzame School lijkt.

De school als leer- en leefgemeenschap

Henry en Christien werkten voor hun masteronderzoek de ontwikkeling van de school als gemeenschap verder uit, uitgesplitst in twee richtingen: de school als leergemeenschap en de school als leefgemeenschap.

Samen leren

Christien onderzocht vooral op welke manier je met elkaar een leergemeenschap kunt vormen binnen de school en in de klas. In haar eigen klas ging ze aan de slag met talentonderwijs vanuit de vraag hoe je als groep samen verantwoordelijk kunt zijn voor het leren van en met elkaar. Ook het team ging met deze vraag aan de slag. Dit leidde ertoe dat collega's meer oog hebben voor elkaars sterke kanten en op basis daarvan taken anders verdelen. Henry: “Mijn duo-collega en ik weten bijvoorbeeld goed van elkaar waar onze voorkeuren liggen. Ik ben iets meer van het rekenen, zij iets meer van taal. Ik ben niet creatief, maar wel muzikaal. Bij haar is het andersom.” Teamleden maken meer gebruik van elkaars talenten en geven elkaar ook feedback. Deze ontwikkeling zet zich voort met studiedagen over het vergroten van de feedbackcultuur in het team. “Dat is belangrijk omdat je als team ook een voorbeeldfunctie hebt”, zegt Christien. “Hoe kunnen we leerlingen iets laten doen en leren als we dat zelf helemaal niet doen? Het moet natuurlijk bij ons beginnen.”

“Hoe kunnen we leerlingen iets laten doen dat we zelf niet doen?”

“Je kunt van
elkaar leren, want
iedereen heeft iets
te brengen.”

Als team kun je gebruikmaken van elkaars expertise, maar je kunt ook expertise van buitenaf benutten. Als voorbeeld noemen Henry en Christien het contact met een ergotherapeut met veel kennis van traumasensitief onderwijs. Zij verzorgde samen met een van de leraren een les in de klas naar aanleiding van een situatie tussen de meiden. Ook was ze aanwezig bij een bijeenkomst voor de moeders van deze meiden. Vervolgens deelde de leraar de kennis die hij hierbij opdeed, in het team. Een mooi voorbeeld van hoe je binnen de samenwerking ook samen leert en elkaars expertise vergroot.

Samen leven

Henry focuste zich in zijn onderzoek vooral op de school als leefgemeenschap. Hij ging aan de slag met ouderparticipatie en richtte met ouders een focusgroep op. Dit resulteerde uiteindelijk in twee initiatieven waarin ook de leerlingenraad en de MR meedachten. Het eerste initiatief bestond uit een verbreding van de rol van klassenouder, waarbij deze naast de organisatie van praktische zaken ook oog heeft voor wat er bij kinderen en hun ouders speelt. Het doel is de sociale veiligheid en cohesie in de klas en tussen gezinnen te versterken. Dit alles natuurlijk in samenspraak met de leraar die de eindverantwoordelijkheid heeft.

Bij het tweede initiatief kregen ouders de mogelijkheid zich op te geven voor een gastles waarin ze iets vertellen over hun werk of over een onderwerp waar ze veel over weten. Ook iedere ouder heeft zijn sterke kanten en zo kunnen ze die inzetten voor het onderwijs. Christien heeft nu contact met een ouder die in de Tweede Kamer werkt. Samen plannen ze een rondleiding met de groep. Door deze gastlessen ontstaat een wisselwerking waarin de school, de buitenwereld en ook

thuiswereld van leerlingen worden verbonden.

Daarnaast zocht Henry met de leerlingen van zijn groep contact met ouderen uit het zorgcentrum

in de buurt. Henry: “Als school sta je in de maatschappij en bereid je kinderen voor op hun plek daarin. Wat wij belangrijk vinden, is dat leerlingen kennis opdoen over die maatschappij en zich kunnen verhouden tot mensen buiten de bubbel van de eigen school. Je kunt van elkaar leren, want iedereen heeft iets te brengen.” De leerlingen dachten na over wat ze voor ouderen wilden betekenen en organiseerden een spelletjesmiddag en een concert. Ook bereidden ze vragen voor die ze aan de ouderen wilden stellen.

Hoe verder?

De schoolontwikkeling is nog niet klaar. Een volgende studiedag gaat het team van de Johannes Calvijn-school kijken bij een school die al een stap verder is in de ontwikkeling naar inclusief onderwijs. Het idee is een kijkwijzer te maken en aan de hand daarvan te bepalen wat ze van deze school kunnen leren en meenemen om eigen beleid aan te scherpen. Van het traject tot nu toe hebben Henry en Christien geleerd dat het niet altijd van tevoren helemaal duidelijk hoeft te zijn welke kant het opgaat. “Soms moet je gewoon beginnen en gaandeweg bijstellen waar nodig.” ●

Auteur: Marieke Tjallema

Academic Director master
Passend Meesterschap
Marnix Academie, redactielid
Werken aan inclusie

